

AVRUPA BİRLİĞİ PROGRAMLARI: MEDYA PROGRAMI MEDYA PLUS

Arzu KIHTİR*

European Union Programmes: Media Programme Media Plus

The MEDIA Programme entered into force in January 2001 and aims at strenghtening the competitiveness of the European audiovisual industry with a series support measures dealing with the training of professionals, the development of production projects and companies, the distribution of cinematographic works and audiovisual programmes, the promotion of cinematographic works and audiovisual programmes; the support for cinematographic festivals.

Equipped with a budget of 400 million euro MEDIA brings support both before and after production. MEDIA co-finances training initiatives for audiovisual industry professionals, the development of production projects -feature films, television drama, documentaries, animation and new media- , as well as the distribution and promotion of European audiovisual works.

Key words: Media, Media Plus, Media Programme.

Giriş

Avrupa Birliği Programları, Birliğin Politikalarının kapsadığı alanlarda üye ülkeler arasında işbirliğini geliştirme amacını gerçekleştirmek üzere, belirli dönemlerde uygulanmak üzere oluşturulan faaliyetlerdir. AB Komisyonunun ilgili Genel Müdürlüklerine bağlı olarak yürütülen programlar eğitim, sağlık, araştırma-geliştirme, çevre, adalet ve İç Pazar gibi pek çok alanda uluslararası işbirliği olanakları yaratmaktadır. Birlik politikalarının uygulanmasına ve Birliğin karşılaştığı sorunlara ortak çözümler yaratılmasına önemli katkılar sağlayan programların finansmanı AB Bütçesi tarafından karşılanmaktadır.

Avrupa Birliği, söz konusu programlar aracılığı ile Birlik içinde "refahın yükseltilmesi", "yaşam kalitesinin artırılması" temel amacına hizmet etmeyi planlamaktadır. Avrupa Birliği'nin, görsel-ışitsel sektöre yönelik MEDYA Plus Programı da bu anlamda oluşturulmuş bir program olarak sektörel bazda faaliyet göstermektedir.

1. AB Programları

2002 yılı itibarıyla aday ülkelerin de katılımına açık olan AB Programları aşağıdaki gibi sıralanabilir (İKV, Mayıs 2003: 30):

- Sosyal Dışlanma ile Mücadele (2001-2005)
- İstihdamın Teşvik Edilmesi (2001-2005)
- Ayrımcılık ile Mücadele (2001-2006)

* Araş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

- Leonardo (2000-2006)
- Socrates (2000-2006)
- Gençlik (2000-2006)
- Medya Plus (2001-2005)
- Kültür 2000 (2000-2006)
- Daphne (2000-2003)
- Cinsiyetlerarası Eşitlik (2001-2005)
- 6. Çerçeve Programı (2002-2006)
- 6. Çerçeve Euratom (2002-2006)
- LIFE (2000-2004)
- Avrupa için Akıllı Enerji (2003-2006)
- Fiscalis (2003-2007)
- Gümrükler 2007 (2002-2007)
- IDA (1998-2004)
- Girişim ve Girişimcilik (2001-2005)
- Dijital Ürünler ve Dil Çeşitliliği (2001-2005)
- E-Güvenlik (2003-2004)
- Kamu Sağlığı Alanında AB Girişimi (2001-2006)
- Marco Polo (2003-2006)
- Sivil Koruma Mekanizması (2002)
- Çevre Koruma Sivil Toplum Kuruluşları (2002-2006)
- Dünya Erasmus'u (2007-2008)
- Medeni Hukuk Alanında İşbirliği Çerçeve Programı (2002-2006)
- Pericles (2002-2005)
- Trans-Avrupa Telekomünikasyon Ağların Oluşturulması (2002-2006)

Programlara katılmak isteyen aday ülkelerin ulusal katkı payı ödemesi ve programın öngördüğü mekanizmaları kurması gerekmektedir (İKV Bülteni, 1-15 Nisan 2004).

AB Programları, Avrupa entegrasyonu sürecinde olan ülkelere sosyo-ekonomik, kültürel ve bilimsel katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Avrupa vatandaşlığı kavramının ilgili toplumlarca benimsenmesi, kültür mirasının korunması, çevre konusunda duyarlılığın artırılması gibi pek çok projenin gerçekleştirilebilmesi ülkeler arası işbirliği ile sağlanabilmektedir.

Bu programların varlık nedeni, somut getirilerinin yanı sıra, kültürler arası etkileşimi kolaylaştırma ve farklı toplumlardan gelen insanları bir proje etrafında toplama, dolayısıyla dayanışma bilincini artırma olarak sayılabilir (ARI, Ekim 2001: 120).

Farklı alanlarda yürütülen programlar bir dizi ortak amacı gerçekleştirmektedir. İlk olarak, kurulan işbirlikleri ile vatandaşların birbirilerini tanımaları sağlanmakta, farklı kültür, dil ve anlayışlar arasında karşılıklı etkileşimi geliştirerek ırk, dil, din, cinsiyet, engellilik ayrımı olmaksızın yüksek bir Avrupa ve Avrupalılık bilincinin yerleşmesi hedeflenmektedir. Buna ek olarak, işbirlikleri bilgi, beceri, deneyim ve başarılı uygulamaların karşılıklı olarak değişimini temel almakta ve bu şekilde gelişime katkı sağlamaktadır. Küreselleşme sürecinde, Birliğin bilgiye dayalı bir ekonomi haline gelmesi ve bir "Bilgi Avrupası" oluşturulması doğrultusunda, teknolojinin gelişimi, yeni teknolojilerin kullanımı, yenilikçi yaklaşımların ve yaşam boyu eğitimin yaygınlaştırılması AB programlarının temel hedefleri olarak sayılabilir.

Avrupa Birliği programlarının uygulamaya koyulması ve yürütülmesinden her program için AB Komisyonu'nun ilgili Genel Müdürlüğü sorumludur. Program komiteleri AB üye ülkelerinin temsilcilerinden oluşmaktadır, komite başkanlığını ise bir Komisyon temsilcisi yürütmektedir. Söz konusu komiteler, AB Komisyonu Genel Müdürlüklerine yardımcı olmaktadır. AB Komisyonu ve komiteler gerekli görülen durumlarda programların ilgili olduğu alanlarda uzmanlaşmış kişilere danışabilmektedirler. Bunlara ek olarak Komisyon, programların uygulanmasını izlemek ve etkinlikleri değerlendiren raporlar hazırlayarak Birliğin çeşitli kurumlarını programların işleyişi

hakkında bilgilendirmek gibi sorumluluklara da sahiptir. Bazı programlar için katılımcı ülkelerde ulusal birimlerin kurulması gerekmektedir. Bu birimlerin varlık nedeni katılımcı ülke ile Komisyon arasında eşgüdümü sağlamak ve ilgili program hakkında katılımcı ülkenin kamuoyunu bilgilendirmektir.

1.1. MEDYA Plus Programı

Avrupa Birliği, MEDYA Plus programı, görsel-işitsel sektördeki çeşitli yapısal eksikliklerin giderilmesine ve Avrupa'daki sinematografik, görsel-işitsel ve multimedya endüstrilerinin gelişimi için en uygun ortamın yaratılmasına katkıda bulunmak amacıyla oluşturulmuştur. Söz konusu program, 31 Aralık 2000 tarihinde uygulanması tamamlanan MEDYA II Programının yerini almıştır ve temelde, MEDYA Eğitim ve Medya Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım adlı iki bölümden oluşmaktadır. AB Komisyonu'nun 14 Aralık 1999 tarihinde, COM(1999)0658 sayısı ile yayınladığı programa ilişkin iki teklif doğrultusunda alınan kararlar ile programın 2001-2005 yılları arasında uygulamaya konulması benimsenmiştir. 20 Aralık 2000 tarih ve 821/2000 sayılı Konsey Kararı ile programın MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım bölümü, 19 Ocak 2001 tarih ve 163/2001 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey kararı ile de MEDYA Eğitim Bölümü yürürlüğe girmiştir (www.europa.eu.int/comm/avpolicymedia/index_en.htm/).

MEDYA Plus programının temel amaçları :

- Avrupa görsel-işitsel sektörünün, Avrupa pazarındaki ve uluslararası piyasalardaki rekabet gücünün artırılması
- Avrupa görsel-işitsel sektörlerindeki yapısal eksikliklerin giderilmesi
- Sektörde yeni teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması ve bu teknolojilerin gelişiminin sağlanması,

-Görsel-işitsel yapım kapasitesi düşük ülke ve bölgelerde söz konusu sektörün geliştirilmesi şeklinde özetlemek mümkündür.

Bu temel amaçlara ek olarak, program çerçevesinde Avrupa'daki dil ve kültürel çeşitliğe ayrı bir önem verilmesi öngörülmektedir.

Söz konusu amaçlara ulaşılabilmesini sağlayacak önlemlerin uygulamaya koyulması için iki ayrı karar alınmıştır. Bunlardan biri sektörde çalışanların eğitimi üzerinde odaklanırken, diğeri sektörün gelişimi ile sektördeki dağıtım ve tanıtım faaliyetlerini desteklemek için tasarlanmıştır.

MEDYA Plus programı MEDYA Eğitim* ve MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım adlı iki temel bölümden oluşmaktadır.

1.1.1. MEDYA Eğitim

MEDYA Eğitim programının ilişkide bulunduğu kitle görsel-işitsel sektörde faaliyet gösteren profesyoneller, eğitimciler ve firmalardır.

Söz konusu Programın amaçları; görsel-işitsel sanayiinin ihtiyaçlarının karşılanması ve rekabet gücünün artırılması için sektörde faaliyet gösterenlere sağlanan sürekli mesleki eğitimin iyileştirilmesi, sektöre yönelik eğitim veren kuruluşlar ve şirketler arasında oluşturulacak bir ağ aracılığı ile know-how ve başarılı uygulamaların değişiminin ve bu alandaki işbirliğinin özendirilmesi şeklinde benimsenmiştir (www.europa.eu.int/comm/avpolicymedia/forma_en.html).

Buna göre, MEDYA Eğitim programının

* Official Journal of the European Communities, L 26-27.01. 2001.

amaçları ile örtüşecek şekilde; Görsel-işitsel yapım kapasitesi düşük ülke ve bölgelerin ihtiyaçlarına, KOBİ'lerin de yer aldığı bağımsız bir Avrupa yapım ve dağıtım sektörünün gelişimine önem verilecektir.

Program ekonomik, mali, ticari ve hukuki konular ile bilgisayar grafikleri gibi yeni teknolojilerin kullanımına ilişkin alanlarda eğitimi verilmesine ve buna ek olarak, geleneksel ve enteraktif metin yazılımının gelişimi alanında çalışan deneyimli metin yazarlarının eğitimine de destek sağlamakta, çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren eğitimciler ve profesyoneller arasında ağ kurulmasını özendirilmektedir. Program, ayrıcalıklı durumlarda yüksek lisans programı gibi eğitim faaliyetlere de mali katkıda bulunmaktadır. AB Komisyonu, bu programa sunulan eğitim projelerinin çok uluslu bir topluluğa hitap etmesine özel önem vermektedir.

1.1.2. MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım

MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım Programı*, Avrupa Birliği içinde ve dışında Avrupa'da gerçekleştirilen görsel-işitsel çalışmaların gelişimini, dağıtımını ve tanıtımını özendirmek amacıyla oluşturulmuştur.

Program temelde, dört alt bölümden meydana gelmektedir.

Programın gelişim bölümü; Avrupa pazarını ve uluslararası piyasaları hedefleyen bağımsız şirketlerin, özellikle de KOBİ'lerin sinema veya televizyon oyunları, yaratıcı belgesel ve çizgi film gibi yapım projelerinin gelişiminin sağlanması yanı sıra yaratım, yapım ve dağıtım teknolojilerinden yararlanan yapım projelerinin gelişiminin özendirilmesi gibi iki temel amaca sahiptir.

Programın dağıtım ve yayınlama alanındaki amaçları ise; sinema alanında faaliyet gösteren Avrupa dağıtım sektörünün güçlendirilmesi, Avrupa filmlerinin Avrupa pazarında ve uluslararası piyasalarda daha fazla yayınlanmasının sağlanması, özel kullanıma yönelik Avrupa yapımı medya çalışmaları dağıtım sektörünün güçlendirilmesi, Bağımsız Avrupa televizyon yayıncı, yapımcı ve dağıtıcılarını yapım aşamasından itibaren işbirliği içinde çalışmaya teşvik ederek, hedef kitesini Avrupa ve dünya izleyicilerinin oluşturduğu Avrupa televizyon programlarının Birlik içindeki ve dışındaki hareketliliğinin desteklenmesi, Avrupa'da yapılan görsel-işitsel çalışmaları kapsayan dijital katalogların oluşturulmasının teşvik edilmesi ve Avrupa görsel-işitsel ve sinematografik çalışmalarının dil çeşitliliğinin desteklenmesidir (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/promo_en.html).

Dağıtım ve yayınlama alanındaki amaçlar doğrultusunda Sinema filmlerinin, off-line ve on-line Avrupa çalışmalarının dağıtımına ve televizyon yayıncılığına ilişkin faaliyetler söz konusudur.

Avrupa'da ve dünyanın diğer bölgelerinde gerçekleştirilen ticaret fuarlarının yanı sıra Avrupa görsel-işitsel ve sinematografik çalışmalarının, Avrupa'da düzenlenen görsel-işitsel festivaller çerçevesindeki hareketliliğinin artırılması ve tanıtımının kolaylaştırılması özellikle ulusal tanıtım, organizasyonları arasındaki ortak faaliyetlerin desteklenmesiyle Avrupa seviyesindeki operatörler arasında bir ağ oluşturulmasının özendirilmesi, söz konusu alt programın tanıtım ve pazara giriş alanındaki amaçları olarak sayılabilir.

* Official Journal of the European Communities, L 336, 30.12.2000.

Tanıtım ve Pazara Giriş alanına ilişkin olarak, Tanıtım ve Mesleki Piyasaya Giriş, Fes-

tivaller ile Avrupa Filmleri ve Görsel-İşitsel Programlarının Teşviki adlı alt faaliyetler söz konusudur. (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/festiv_en.html).

1.2. MEDYA Plus Programının Yürütülmesi, Finansmanı ve Katılabilen Ülkeler

MEDYA Plus Programının uygulamaya koyulması ve yürütülmesinden AB Komisyonu sorumludur. Üye devletlerin temsilcilerinden oluşan ve bir AB Komisyonu temsilcisinin başkanlığını yürüttüğü MEDYA Komitesi, AB Komisyonu'na bu görevinde yardımcı olmaktadır. Gerekli durumlarda AB Komisyonu, danışmanlardan ve teknik yardım ofislerinden yararlanabilmektedir.

Programdan destek alacak projelerin seçimini gerçekleştirmek ve destek miktarını belirlemek, programlar çerçevesinde alınan önlemleri değerlendirmek ve izlemek de AB Komisyonu'nun yükümlülüğündedir. MEDYA programları çatısı altında, katılımcı ülkelerin başkentlerinde "MEDYA Antennae" adlı bilgi büroları kurulmuştur. Söz konusu büroların, program hakkında bilgi sunmak, görsel-ışitsel sektörde faaliyet gösterenlerin programdan yararlanmalarını özendirmek, proje tekliflerinin hazırlanmasına destek olmak, kişi, kurum ve işletmeler arasında işbirliğini güçlendirmek ve program çerçevesinde alınan önlemlerin ulusal bazda destek önlemlerini tamamlayabilmesi için üye ülkelerde bulunan çeşitli kurumlar ve AB Komisyonu arasında aracılık yapmak gibi sorumlulukları vardır.

2001-2005 yılları arasında uygulanması kararlaştırılan MEDYA Plus programının toplam bütçesi 400 milyon Euro'dur. Söz konusu bütçenin 50 milyonu MEDYA Eğitim'e, 350 milyonu MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım'a ayrılmıştır.

MEDYA Eğitim programı çerçevesinde desteklenen çalışmaların finansmanının en fazla % 50'si Avrupa Birliği tarafından karşılanmaktadır. Ayrıcalıklı olarak, eğitim faaliyetlerinin, yapım kapasitesi düşük ve/veya sınırlı coğrafya ve dil alanına sahip ülke ve bölgelerde gerçekleştirilmesi durumunda, bu oran % 60'a kadar yükselebilmektedir. Birliğin mali katkısı, projelerin yapısına ve maliyetine bağlı olarak belirlenmekle birlikte sübvansiyon halinde ve en fazla üç yıllık sözleşmelerle sağlanmaktadır. (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/index_en.htm/)

MEDYA Eğitim programında olduğu gibi, MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım programı altında finanse edilen projelerin işlem maliyetlerinin en fazla % 50'si Birlik tarafından desteklenmektedir. Ancak, bazı durumlarda Birliğin mali katkısı % 60 oranında bir yükselme göstermektedir ve bu program çerçevesinde verilen finansal destek sübvansiyon ya da şartlı geri ödemeli avans olarak sağlanmaktadır. Söz konusu programdan yararlanacak olan şirketlerin hisselerinin tümünün ya da çoğunluğunun üye devletlere ya da üye devletlerin vatandaşlarına ait olması gerekmektedir (Güngör ve Soğuk, Şubat 2001: 47).

MEDYA Plus'ın temel bölümleri, MEDYA Eğitim ile MEDYA Gelişim, Dağıtım ve Tanıtım programları, tüm AB üyesi ülkeler yanı sıra, Türkiye, ve EFTA ülkelerine de açıktır. Türkiye MEDYA Plus Programına katılmak istediğini AB'ye bildirmiştir.

Buna ek olarak, bazı koşullar çerçevesinde Avrupa Konseyi Sınır-ötesi Televizyon Konvansiyonu'nu imzalamış olan ülkelerin de Programdan yararlanması planlanmaktadır. Daha ilerisi için hedeflenen ise, anlaşmalar ve ek düzenlemelerden sonra üçüncü ülkele-

rin de programa katılım veya işbirliği için başvurabilmelerine olanak sağlanmasıdır.

MEDYA programından yararlanacak projeler Avrupa Birliği Resmi Gazetesinde yayınlanacak olan program çağrı bildirimleri uyarınca seçilmektedirler ki Programa başvurmak için bilgi büroları ile irtibata geçilmesi gerekmektedir.

Sonuç

AB program ve ajansları, üye ülkeler arasındaki işbirliğini geliştirerek Avrupalılık bilincinin, yenilikçilik ve girişimcilik anlayışının yerleşmesini desteklemektedir. Avrupa'da refahın yükseltilmesi ve yaşam kalitesinin artırılmasını hedefleyen, Birlik politikalarının ve mevzuatının uygulanmasına ve Birliğin karşılaştığı sorunlara ortak çözümler yaratılmasına katkı sağlamaya çalışan program ve ajanslar aynı zamanda teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması ve ileri teknolo-

jilerin geliştirilmesini de özendirilmektedirler. Birliğin politikaları kapsamındaki öncelikli alanlarda yürütülen temel faaliyetlerin bütünleştirilmesi ile meydana gelen programlar, bütçeden bu alanlara aktarılan desteklerin de şeffaf ve daha kolay idare edilebilir hale getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Belirlenen amaç ve koşullara uygun olarak hazırlanan uluslararası projelere mali destek sağlanması ile yürütülen programlar, Birlik politikalarının üye ülkelerde eşgüdüm içerisinde uygulanmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Avrupa Birliği MEDYA Plus Programı da AB'nin diğer programları gibi ilgilendiği sektöre ilişkin faaliyetler ile, görsel - işitsel sektördeki birtakım yapısal eksikliklerin giderilmesine, görsel-ışitsel ve multimedya endüstrilerinin gelişimi için en uygun ortamın yaratılmasının sağlanmasına çalışmaktadır.

Kaynakça

- “AB Programları”, İktisadi Kalkınma Vakfı Bülteni, 1-15 Nisan 2004, İstanbul.
- ARI; Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği (2001). Değişim ve Gelişim Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye, Form Yayıncılık, İstanbul
- İktisadi Kalkınma Vakfı (2001). Avrupa Birliği Program ve Ajanslarına Aday Ülke Statüsüyle Türkiye'nin Katılımı, Haz: Hande Güngör, Handan Soğuk, İKV Yayını, İstanbul.
- İktisadi Kalkınma Vakfı (2003). AB ve Türkiye-AB İlişkileri Temel Kavramlar Rehberi, İKV Yayını, İstanbul.
- Official Journal of the European Communities, L 26-27.01. 2001.
- Official Journal of the European Communities, L 336, 30.12. 2000.

İnternet Adresleri

- (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/festiv_en.html)
- (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/forma_en.html)
- (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/index_en.htm/)
- (www.europa.eu.int/comm/avpolicy/media/promo_en.html)